

ROLUL TEXTULUI DE SPECIALITATE LA FORMAREA COMPETENȚELOR DE COMUNICARE A STUDENȚILOR ALOLINGVI A FACULTĂȚII DE "FIZICĂ ȘI MATEMATICĂ"

E. Gheorghică, V. Ciuprina
Universitatea de Stat Tiraspol

Epoca actuală, era mondializării și dezvoltării intensive a tehnologiilor informaționale formulează cerințe din ce în ce mai mari și mai complicate față de nivelul științifico-teoretic și practic al pregătirii specialiștilor contemporani, competitiv în țară și în lume. Un rol important în pregătirea specialiștilor calificați, în cadrul cerințelor integrării în spațiul educațional European, prezintă formarea spectrului necesar de competențe. Problema formării spectrului de competențe a viitorului specialist cu studii de licență și cu studii de masterat, este un imperativ al timpului și prezintă o problemă actuală în didactica universitară. Spectrul de competențe este definit pentru fiecare specialitate în Standardul Educațional. Fiecare disciplină a planului de studii, inclusiv și limba română, care pentru grupele alolingve poate fi privită ca o limbă străină, își aduce aportul său în finalitățile de studii ale specialistului. Sarcina principală a predării/învățării acestei limbi la facultățile nefilologice este de a învăța studenții să utilizeze literatura de specialitate în limba română în scopuri profesionale și de a dispune de competențe lingvistice și de comunicare în această limbă referitoare la viitoarea profesie. În acest context nu trebuie de confundat două noțiuni didactice: obiective și competențe. Obiectivele educaționale trebuie privite ca "intrare" în procesul de instruire, iar competențele ca "ieșire" din acest proces. În cadrul studierii limbii române în grupele alolingve a facultății de "Fizică și matematică", rolul principal aparține formării competenței de comunicare-vorbire. Vorbirea este actul prin care se execută funcția lingvistică. Vorbirea – comunicarea într-o limbă este activitatea de codare, iar perceperea este activitatea de decodare a comunicării. Vorbirea este o oglindă, uneori o fereastră a noastră, a eului, a persoanei. Persoana nu apare numai în hainele care înveșmântează corpul nostru, ci și în cuvintele care îmbracă ceea ce dorim să comunicăm. Vorbirea este un act individual, pe când limba este un fenomen social de grup. În acest aspect competența de comunicare în limba dată a studenților alolingvi reprezintă o necesitate socială, vitală, deoarece formarea acestei finalități marchează un major în educația lingvistică. Mai mult decât atât, competența de comunicare în limba nematernă nu implică capacitatea de a emite mesaje, de a fi un

bun vorbitor (comunicator), dar presupune în egală măsură și capacitatea de a fi un bun ascultător, odată ce, conform statisticii cunoscute, 50% din procesul de comunicare reprezintă audierea. Conform datelor specialiștilor din domeniu [1], dintre cele patru tipuri de activități verbale, perceperea mesajului la auz are ponderea cea mai mare – 45% în comparație cu alte activități: vorbirea – 30%, lectura – 16% și scrierea – 9%, un argument ce confirmă și importanța unui fenomen de specialitate marginalizat de noi.

Este bine cunoscut faptul, că studierea unei limbi nematerne la facultățile de profil nefilologice și la facultățile tehnice, în cazul discutat în lucrarea dată, facultatea de "Fizică și matematică" cu aspect pedagogic și cu aspect tehnic, diferă foarte mult. În ambele cazuri se urmărește atingerea aceluiași scop: formarea competenței de comunicare orală și în scris, precum și obținerea unor performanțe care să-i permită studentului să citească literatura de specialitate și să comunice în limba studiată.

În această lucrare se prezintă unele aspecte didactice de selectare a textului de specialitate și se determină rolul în formarea competenței de comunicare. Evident, că în acest aspect, pentru realizarea scopului formulat, este necesar de a alege cele mai eficiente metode și procedee de predare – învățare a limbii și este binevenit de a selecta texte de specialitate actuale și interesante, care au noi tendințe și realizări științifice la specialitatea aleasă.

Practica noastră de activitate pedagogică în grupele facultății enunțate confirmă rolul esențial al textului în formarea competenței de comunicare a studenților alolingvi. Însușirea limbajului de specialitate vizează două aspecte: lingvistic și metodic.

Aspectul lingvistic, ținând cont de etapele preuniversitare de studiere a limbii, se referă la minimalizarea materialului lingvistic lexical și gramatical, discutându-l prin conținutul textului cu conținut științific profesional. Textele utilizate de noi în predare au pentru studenții fizicieni și matematicieni un caracter comunicativ, texte după conținut interesante, cu o încărcătură informativă actuală, caracter problematic, ce țin cont de nivelul de cunoaștere a limbii de către studenți, dar și de nivelul cunoștințelor lor în domeniul viitoarei

specialității, de nivelul de competență profesională a studenților. În acest context enunțăm denumirile unor texte utilizate în experimentul nostru pedagogic, cum ar fi: Calculatorul, posibilități, perspective; Matematica și rolul ei în societate; Laserul, perspective; Surse netradiționale de energie; Ciclotronul; Tocomacuri; Sisteme informaționale; Ecologia și fizica; Poluare fonică; Savanți absolvenți ai Universității etc.

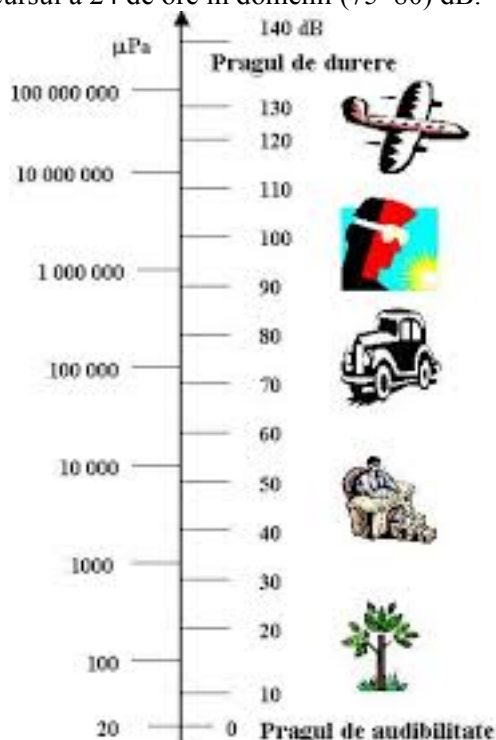
Aspectul metodic se referă la formarea lexicului cerut de program, lucrând cu textul selectat, determinarea succesiunii textelor, formarea sistemului de exerciții și formele de evaluare, de verificare a abilităților și competențelor lingvistice formate. În pofida variatelor aspecte ale textului prevăzut de programul analitic al disciplinei, obiectivele urmărite sunt cam aceleași: însușirea limbajului uzual; competența de a conversa la temă, vizînd aspecte din viața cotidiană; însușirea termenologiei științifice din domeniul fizicii, matematicii, informaticii, microelectronicii; formarea deprinderilor de a citi literatura de specialitate, editată în limba studiată, selectarea din textul respectiv a informației necesare; capacitatea de a-și interpreta, de a-și forma, în baza textului discutat propuneri, enunțuri; formarea deprinderii de a conversa pe teme legate de specialitate și a priceperii de a utiliza dicționarul și de a traduce texte cu conținut științific din domeniul respectiv; formarea deprinderii și competenței de a se exprima în scris; dezvoltarea interesului pentru studierea literaturii clasice, folclorului; pentru specialitățile de profil pedagogic – cunoașterea practicii înaintate a pedagogilor de talie internațională, cum ar fi V.Suhomlinski, etc.

Prezentăm un text de specialitate la lexicul tematic: Numeralul cardinal. Numerales ordinale.

Efectele poluării fonice. Mișcările oscilatorii care au loc în natură, transmit oscilațiile lor mediului elastic înconjurător. Aceste oscilații, ajungînd la urechea noastră, produc senzații auditive. Noi auzim vocile oamenilor, cîntul păsărilor, sunetele instrumentelor muzicale, foșnetul pădurii, tunetul în timpul furtunii. Emit sunete mașinile care funcționează. Undele mecanice care se propagă în medii elastice și produc senzații auditive se numesc unde sonore sau sunete.

Poluarea fonică este una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă omul la ora actuală, alături de poluarea atmosferică și managementul deșeurilor. În anumite situații zgomotul devine factor de disconfort, desfășurîndu-se până la momentul de a reprezenta un potențial de pericol pentru starea sănătății a persoanelor expuse. Zgomotul este o supraapunere a mai multor sunete.

Este produs din surse naturale, dar mai ales antropice: utilaje, mijloace de transport, aparate, omul, etc. În statele europene circa 40% din populație este expusă zgomotului produs de traficul rutier cu o intensitate de 55dB și 20% zgomotelor de peste 65dB (decibeli). Dacă se iau în considerare toate zgomotele produse de transporturi, atunci peste 50% din populația Europei nu are confort sonor normal la domiciliu și 30% este afectată în timpul nopții. Poluarea sonoră este mai severă în țările în curs de dezvoltare prin densitatea crescută a circulației. În aceste țări intensitatea sonoră este pe parcursul a 24 de ore în domenii (75–80) dB.

Volumul populației expuse este de 45% din totalul rezidenților din apartamentele tip bloc care au acuzat niveluri de deranj moderat și sever datorate poluării sonore.

Zgomotul este foarte periculos, acțiunea sa se manifestă cu timpul, pe neașteptate. Tot mai frecvent în lumea medicinei se vorbește despre "maladia zgomotului", cu afectarea sistemului nervos și auditiv. Acțiunea primară a zgomotului puternic influențează negativ nu doar asupra urechii, dar și asupra sistemului nervos, producând amețeli, cefalee, oboseală. Muzica puternică poate crea stări de depresie.

Prezentăm o diagramă cu parametri sonori și o tabelă informativă. Lexicul textului prezentat se realizează în conformitate cu metoda descrisă în [2]. În cadrul lecției se organizează suplimentar o conversație pe această temă și un dialog între studenți. Se propune ca studenții să prezinte în scris informații suplimentare la tema poluării fonice, precum și la elaborarea adnotării textului. În acest

aspect elaborarea adnotării textului prevede, mai întâi de toate, formarea și aplicarea deprinderilor și competențelor de analiză critică a textului, apoi de apreciere subiectivă a celei mai importante informații, precum și de generalizare și sinteză a informației de bază într-un text nou, care diferă de sursa inițială prin volumul său restrâns și prin particularitățile de limbă și stil. Procedura adnotării a unui text de specialitate este un proces de creativitate, care prevede priceperea, analiza, aprecierea și sinteza textului original. Practica noastră demonstrează un moment eficient – formarea competenței de comunicare.

Tabelul 1. Nivelul auditiv al diferitor sunete.

<i>Nr.crt.</i>	<i>Sunetul</i>	<i>N_a (foni)</i>
1	Foșnetul de frunze	10
2	Vorbirea încetă	40
3	Vorbire tare	60
4	Zgomotul unei străzi aglomerate	70
5	Zgomotul produs de o motocicletă	100
6	Zgomotul produs de avion	120

Rolul textului în formarea competenței de comunicare, presupune și dezvoltarea deprinderilor de exprimare orală de către studenți. Exprimarea orală constituie, în acest context, un obiectiv principal. Majoritatea materialelor ce tratează această problemă pun accent pe expresia scrisă, considerată drept cea mai frecventă ipoteză a limbii științifice și tehnice. În acest context, rezultate pozitive obținem utilizând practica de scriere la fiecare text suplimentar și o adnotare, și o traducere în scris cu evidențierea lexicului respectiv și pregătirea unui program de dialog la ore cu colegii de grupă. Textul respectiv este din domeniul specialității. Prezentăm un exemplu al acestei acțiuni.

Textul este prezentat în limba rusă, pentru traducere și adnotare, referitor pentru studenți – în limba română:

Время и его измерение. Что такое время? Этим вопросом, вероятно, задавался каждый человек. В современном мире очень важно знать, что такое время. Отправление поездов, вылет самолетов, начало рабочего дня, занятия в школах, университетах, спортивных соревнованиях, передач по телевидению – все это происходит в точно назначенный час. Мы привыкли измерять время при помощи циферблатного круга, мы привыкли считать, что время это прямая линия, идущая из "прошлого" в "будущее" через "настоящее".

Само слово время происходит от старого русского слова ВЕРТЕМЯ. Что слышится в нем? Ясно слышится и время, и вертеть. Как бы крутится круг, сменяются события, которые, в принципе, в природе обязательно повторяются, словно "Вертятся". Самыми древними "часами", которые никогда не останавливались и не ломались, оказались солнечные.

Во многих европейских языках "время" – одно из самых употребляемых имен существительных. В русском языке мы можем найти немало выражений с этим словом:

- ✓ Нет времени;
- ✓ Время летит;
- ✓ Время как резиновое;
- ✓ Тратить время;
- ✓ Убить время!
- ✓ Времени хоть отбавляй!
- ✓ Экономить время.

Или

✓ Время – это определенность бытия, характеризующая его с точки зрения длительности и последовательности смены состояния.

✓ Время – это одна из самых больших загадок на свете.

Вот лишь некоторые из представлений о времени, выработанное различными культурами в течение тысячелетней человеческой истории:

- ✓ Время – это мера изменчивости систем;
- ✓ Время – это своеобразные часы, служащие для синхронизации событий;
- ✓ Время – это субъективные ощущения длительности процессов;
- ✓ Время – это мера строго повторяемых процессов, которые протекают в статичных системах;
- ✓ Время – это объективная реальность являющаяся формой бытия времени;
- ✓ Время – это удобный способ описания движения тел и происходящих в мире процессов.

Вся жизнь человека связана с временем, и поэтому необходимость его измерения возникла еще в глубокой древности.

Realizând lucrarea individuală în baza textului propus, studenții specialității Fizică, microelectronică, suplimentar au prezentat pentru dialog diferite metode de măsurare a timpului, diferite modele de ceasornice: mecanice, electronice, ceas de turn, astronomice, electronice primare, electronice secundare, cuantice, radioactive, atomare, biologice, ș.a.

Conform cerințelor spațiului european educațional, pentru un specialist pregătit la nivel

național, cunoașterea unei limbi suplimentare este necesară nu numai ca mijloc de selectare a informației, dar și ca mijloc de comunicare. Viitorul specialist trebuie să participe liber la discuții cu specialiștii de alte naționalități, să expună liber conținutul celor citite în limba nemateră. În cadrul limbii date științifice realizarea acestor cerințe pentru alolingvi este extrem de dificilă, ținând cont de micșorarea esențială a numărului de ore prevăzute de planurile de studii la această disciplină. În acest aspect se modifică esențial rolul lectorului universitar, ce susține limba română în grupele universitare alolingve. În auditoriu profesorul devine un competent consilier lingvistic pe baza cunoașterii aprofundate nu atât a conținutului problemei, cât și a formei de exprimare, a terminologiei și structurilor specifice.

Posedarea limbajului specializat, acordat cu viitoarea specialitate, presupune, evident, excelența cunoaștere a lexicului din textul științific. Acest lucru este destul de dificil și se compune din câteva straturi lexicale [7]: cuvinte din fondul literar comun, utilizate și în textul științific fără nici o notificare. Acestea sunt mai ales cuvintele auxiliare, pronumele, numeralele, adverbele, unele verbe ajutătoare și un număr nesemnificativ de substantive și adjective, ocazional în limba maternă a alolingvilor cum ar fi: *движение, скорость, ускорение, большой, высокий, значительный, является, представлять собой, подвижный предмет, электронная проводимость, диод, транзистор, дырочная проводимость, полупроводник, фуллерен, графен*, ș.a

- Cuvinte științifice cu caracter general, utilizate în majoritatea disciplinelor științifice, indiferent de structura viitoarei specialități a studentului: socială, tehnică sau umanistă.

- Lexicul de profil ce variază în funcție de specialitate, mai puțin numeros, dar foarte important, orientat spre o sferă mai îngustă de utilizare, nu ca lexicul științific general și de aceea cu caracter mult mai informativ pentru viitorii studenți specialiști.

- Lexicul special, terminologic, limitat prin utilizare în cadrul unei discipline, spre exemplu fizica, foarte numeros și înțeles, de regulă, doar de specialiști.

În activitatea noastră pedagogică, având în vedere cele menționate mai sus, vom selecta texte care să conțină, în afară de cuvinte literare comune, deja cunoscute de studenți, mai ales lexicul științific general și lexicul de profil, cunoscute atât de profesor, cât și de studenți în mare măsură.

Este evidentă întrebarea: ce texte pot favoriza formarea la studenții alolingvi a competenței de

comunicare în limbajul științific al limbii nematerne, fără a neglija nici una dintre cele patru competențe: de citire, de scriere, audiere și vorbire.

Practica noastră de activitate în grupele alolingve a facultății de "Fizică și matematică" permite evidențierea unor criterii didactice față de selectarea textelor:

- ✓ Textul trebuie să aibă un conținut științific informativ, să reflecte specificul specialității;
- ✓ Textul trebuie să dezvăluie doar probleme esențiale din specialitatea studentului;
- ✓ Textul trebuie să reflecte respectiv unitatea de conținut;
- ✓ Textele trebuie să fie accesibile și autentice;
- ✓ Să fie cu conținut problematic de autoinstruire și desfășurarea suplimentară în volumul orelor prevăzute pentru lucrul individual;
- ✓ Sistemul de exerciții programate să cuprindă probleme de gramatică, specifice limbajului științific, exerciții de formare a deprinderilor de citire, de selectare a informației de bază, de înregistrare și fixare a informației;
- ✓ Textul trebuie să stimuleze interesul studenților față de problema abordată, să se bazeze pe cunoștințele deja acumulate la specialitatea respectivă în limba maternă;
- ✓ Să țină cont de nivelul de pregătire a studenților la specialitatea dată și să ofere informații noi interesante din acest domeniu.

Cele expuse mai sus sunt doar numai câteva din cerințele utilizate în activitatea noastră pedagogică la selectarea și formarea textelor.

Obiectivul principal în utilizarea textului de specialitate în limba nemateră în grupele alolingve a facultății de "Fizică și matematică" este formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă, precum și familiarizarea studenților cu literatura de specialitate editată în limba studiată. Analiza experienței noastre de lucru în acest domeniu ne permite să evidențiem unele etape de prezentare, cum ar fi:

- Pregătirea profesorului pentru lecție – familiarizarea cu noțiunile prezentate în text;
- Corelarea concepțiilor științifice descrise în text cu cunoștințele studenților la specialitatea respectivă;
- Prezentarea și organizarea materialului didactic – evidențierea termenilor cheie, importanța pentru perceperea textului, alegerea procedeelelor de exprimare;
- Atenționarea studenților asupra noțiunilor de bază expuse în text;
- Traducerea adecvată a termenilor noi din text și alegerea sinonimelor ce exprimă conținutul științific al acestor componente.

După cum confirmă practica noastră pedagogică de activitate în grupele facultății de ”Fizică și matematică” în procesul de studiere a textelor de specialitate în limba română urmăm unele scopuri profesionale ca:

- a lua cunoștință de publicațiile științifice recente în domeniul specialității studiate;
- a evidenția direcțiile noi ale cercetărilor științifice în domeniul ales;
- a selecta și a studia materialele, textele străine utile pentru activitatea științifică și practică a viitorilor specialiști.

Pentru ca studentul să poată alcătui în baza textului studiat în scris o adnotare, în timpul orelor de curs aplicăm și procedee de analiză și sinteză a textului original. Procedul analizei prevede efectuarea proceselor creative de percepere și apreciere a conținutului textului original cu scopul de a evidenția informațiile cele mai importante și de a le separa de datele secundare.

Procedul sintezei textului de studiu constă în înglobarea și generalizarea laconică a informației principale într-un text nou sumar, care diferă de sursa inițială prin volum și stil.

În general adnotarea este o caracteristică sumară a textului din punct de vedere a destinației, conținutului, formei și altor particularități.

Adnotarea are diverse orientări comunicative și pragmatice: de a informa despre tematica și conținutul textului inițial, a aprecia valoarea lui veridică și de a provoca destinatarul la citirea textului original. Cu alte cuvinte adnotarea prezintă expunerea laconică și generalizată a informației textului original, perceperea și aprecierea informației principale din punct de vedere critic, cât și date despre autorul textului.

Menționăm că: însușirea competențelor de comunicare, utilizând textele de specialitate de către studenții facultăților nefilologice și aplicarea lor în procesul de comunicare asupra literaturii de specialitate în limba română contribuie nemijlocit la ridicarea nivelului profesional al viitorilor specialiști.

CONCLUZII

Analiza practicii de lucru în grupele alolingve a facultății de ”Fizică și matematică”, utilizând textul ca mijloc de formare a competențelor de comunicare orală și scrisă permite formularea următoarelor concluzii:

- În sistemul formativ de predare-învățare a limbii române textul, în cazul când figura principală, la ore este axată pe student, contribuie destul de eficient la formarea unui spectru integral de

competențe de comunicare, evidențiind aspectele specialității.

- În baza exemplurilor de texte folosite se evidențiază criteriile de selectare a textelor pentru studenții alolingvi a facultății de ”Fizică și matematică”.

- Un rol deosebit în folosirea textelor de specialitate în grupele nefilologice ocupă instruirea studenților pentru scrierea unei adnotări a textului original, ca o componentă a formării competențelor de comunicare.

- Se evidențiază competențele de redactarea unei adnotări la textul original.

- Se determină etapele de transmitere și însușire a unui text de specialitate și formarea unui aspect de dezbateri și dialog în limitele conceptuale al textului.

- Calitatea superioară a viitorului specialist cere și studierea unui curs special – limba profesională.

Bibliografie

1. **Țarnă, E.** *Bazele comunicării. Prut-Internațional. 2011, 368p.*
2. **Bougnox, I.** *Introducere în științele comunicării, Iași, Polirom, 2000.*
3. **Comarmond, G., Exiga, A.** *Arta de comunicare și de a convinge, Iași, Polirom, 2003.*
4. **Ducrot, O., Schaffei, I.** *Nou dicționar al științelor limbajului. București, Ed. Babel, 1996.*
5. **Mărgineanu, V.** *Introducere în teoria comunicării: principii, modele, aplicații. București, Editura Tritonii, 2003.*
6. **Chirilă, F.** *Obuchenie iazyku special'nosti, București, 1989.*
7. **Ahmanov, O.S.** *Slovar' lingvisticheskix terminov, Moskva, 1996.*
8. **Berzoi, L.** *Limba română pentru alolingvi-curs incipient, Chișinău, 2007, 191p.*
9. **Whitrow, I.** *Time in history: viewsof time from prehistory to the present day. Oxford University Pres, 1989, 217c.*
10. **Gheorghiuță, E., Ciuprina, V.** *Textul – mijloc de formare a ciclului de competențe la studierea limbii române în grupele alolingve ale facultății de Fizică și matematică. Yazykovoe obrazovanie studentov-nefilologov: teoria i praktika, Materialy Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii, Tiraspol, 2013, s.62...68.*

Recomandat spre publicare: 17.10.2014.